

НИКОЛАЙ ХАЙТОВ

БУКОВА ГЛАВА

chitanka.info

Певецът в черквата ни се разсърди. Когато кръщавал попът и опявал, не го викал да пее, ами той си прибирал таксите — и певецките, и попските.

Не щеш ли — за Петровден се яви една жена да ѝ се служи частна служба. Бихме една, бихме втора камбана — певецът не идва и службата не може да захване.

— Иди — вика ми попът — да повикаш Илия.

Отивам у Илия.

— Две камбани биха, защо не идваш? Трета ли чакаш? Без тебе попът не може да служи!

— Нека си служи сам! Като знае самичък да събира таксите — нека да служи!

Ами сега? В черквата хората чакат — външни хора, градски. Дойде ми тогава в ума, че в общината един от писарушките знае да попява. Навремето за поп се готвеше, но владиката го подуши, че е от червените, и отказа да го запопи. Та отивам аз при него.

— Свещите горят, камбаната удари, а службата не може да захване, че певецът е в стачка! Ела да ни послужиш!

— Не! — казва. — Не мога!

— Защо?

— Забранено ми е!

Отивам при председателя.

— Разреши му, другарю председател. Външни хора имаме, да се не излагаме.

— Нека да иде! — вика председателят. — Кой му е забранил?

— Тръгвай! — казвам на писарушката. — Разрешава се.

— Той ми разрешава, ала сетне ще има насаме калай! Не ми трябва таралеж в гащите!

Отивам при попа: „Тъй и тъй, работата е в шише. Трябва да отложим службата за утре, а за утре аз ще пратя на Матю Бъкларов бележка да си дойде от къшлите. Той е малограмотен, ала попява.“

Попът — съгласен. Пратих бележка и до вечерта Маню дойде. Отслужихме на другата заран литургията, а че викам на попа:

— Щом се инати певецът, трябва да се уволни, да назначиме за певец Бъклара, а пък жена му — за питроп.

— Не ми е работа — вика Бъклара. — Не са ми ясни попските наредби!

— Ако е за наредбите, аз съм — викам на Бъклара — стар клисар и ще те науча.

— Е-е, тъй — вика Бъклара — може!

И го назначихме: жена му да е питропка, а пък той — певец.

Минаха се месец-два, дойде време черковните лювади да се отдават под наем. Намирам Бъклара и го съветвам:

— Маньо, събери настоятелите и изкарай лювадите на търг, да падне някоя парица, че народът се обърна, дойде му по̀ на лесно комунизмът, не ходят в черква и подаръци не правят, та от лювадите барем да падне някой лев, за да има с какво черквата да се издържа.

— Ти — вика Бъклара — си гледай камбаната и в мойта работа няма да се бъркаш!

„Щом е тъй — викам си, — троши си главата сам!“ И го зарях да прави каквото си ще. А той направи пазарлък с частни, пари взе, но колко взе и колко предаде на попа — господ знае.

Отивам веднаж в черква. Имам обичай, паля свещи, колкото запаля, а на излизане минавам през пангара да си платя в куп. Отивам на пангара и викам на Бъклара:

— Дай ми свещи!

— Колко?

— Толко!

— Парите! — вика. — Тогова свещи.

— Бабата идва — казвам — след мене и тя ще пали свещи, ще съберем нейния и моя масраф и на излизане вкупом ще ти платя изгорените свещи.

— Не! Давай парите! Аз за какво съм поставен тука?

— За какво си ти — аз знам! А ти за какво си — не знаеш! — Извадих десет лева. — Ето ти парите!

След известно време срещам го пред хоремага. Докарал някой си от полето праз лук от частно място и го продава, а Маню, турил си една кърпа на носа, идва към него. Щеше праз да си купува, ала заряза прازа — отбива се при мене.

— Ти знаеш ли, че всичките параклиси са отворени, а кандилата им са натрошени?

— Че кои са тия бесни, дето са трошили кандила?

— Ти ги знаеш! Ти не можеш да не ги знаеш, ама ги криеш! Но това — казва — няма да ги спаси! Три боя да са под земята, аз ще ги

хвана и ще ги набутам в затвора!

— Ако аз ги знам, няма нужда ти да ги търсиш!

— Знаеш ги, знаеш! — пени се той. — А знаеш ли, че иконата на параклиса „Свети Димитър“ е открадена? И това ли не знаеш?

Тоя ни разговор с Маню беше към пладнина, а следобед да отиде в общината и да каже на председателя, че аз съм откраднал иконата на свети Димитър и съм я продал за шест хиляди лева на легацията. Същевременно в канцеларията на председателя се случил и Каручев от ДАП, беше идвал пътя да проверява дали е годен за рейсове, та и Каручев го чул. На него му ударило впечатление, та попитал председателя:

— Какъв е тоя?

— Никакъв! — рекъл председателят. — Перушан!

Това си проговорили двамата и отишли в хоремаг да се почерпят. Като ги вижда Маню, и той се преброява за управник и сяда на тяхната маса. А Каручев — весел човек, започнал да се майтапи с Маня:

— Абе слушам за някаква икона се разправяте. Колко е голяма? Толко на толко има ли? — Показва му колко на колко.

— Татък е — рекъл Маню. — Защо?

— Защото моят син — казал му Каручев — ходил на мострения панаир и видел окачена в легацията една такава икона.

— Тая е! — рипнал Бъклара. — На свети Димитър е! Същата!

— Кой да знае — затюхкал се Каручев, — можехме да го направим на въпрос и иконата щеше да си е сега на мястото! Ама хич и през ума ми не е минавало, че може да е вашата икона!

Нямал си работа Каручев, нашибал тия фитили на Бъклара и след една неделя яви се разсилното вкъщи.

— Идвай — казва, — чичо Вранко, че те вика в общината председателят!

— Кой е при него?

— Има и един милиционер с чанта.

Отивам в селсъвета и гледам: полицаят и председателят. Разбрах, че некакво ще ме разследват.

— Седни, дядо Вранко! — вика полицаят.

Седнах. Председателят кротува. Думата значи има стражарят.

— Нещо ново?

— В село — казвам — нищо!

— Кажи де, кажи!

— Какво да кажа?

В същото време вратата се отваря и влиза Бъклара.

Обръща се тогава стражарят към него:

— Бай Маньо, я ти кажи!

— Какво?

— Кажи за дядо Вранко!

— Какво да ти кажа? — извива си очите и ма гледа. — Няма какво да кажа!

— Нещо да е правил?

— Нищо!

Председателят го гледа и са подсмихнува.

Но стражарят му се вреза:

— Как така нищо? Ами аз за какво съм дошел? Да не съм дошел от само себе си? — Бръкна в чантичката и извади едно писмо. — Тоя подпис твой ли е?

Бъклара туря очилата и навива главата.

— Мой!

— Щом признаваш, че е твой — казвай!

Пита го стражарят, а Бъклара суганиса:

— Нищо нема!

— Значи нема? — вика му стражарят малко сръдно. — Ами това кой го е написал, аз ли? — И чете:

ДО НАЧАЛНИКА НА МИЛИЦИЯТА

Другарю началник,

Явил се е един мошеник в селото ни — ни началник може да му внуши акъл, нито милицията може да се разправи с такъв дебелоглав. Неговата глава не увира от нищо, защото е букова. Не дори и букова, а мешова. И тая глава се казва Вранко Йотов, дето откраде иконата на свети Димитър и я продаде на легацията за 6000 лева нови пари!

— Тоя ли е Вранко Йотов? — пита го стражарят. — И защо викаш ти, като те питам, „нема нищо“? Казвай сега какво е извършил, щом му е главата букова?

Маню си мълчи. Хвана го тогава стражарят за врата като вълк шиле когато хваща, отвори вратата и го бутна вън.

— Марш! — казва. — Идиотин!

И са привърши делото с иконата.

Излезнах чист, ала ме хвана яд, че се е хванал Бъклара да ме черни, та свиках черковните настоятели — попа го нямаше в село. Попът е на три села поп, та идва само когато има за опяване или венчаване. От петима настоятели двама се събраха, другите — изселени.

— Тоя човек — казвам — не е за черква!

— Защо? — питат настоятелите.

— Защото забележих некакви работи в черковата. Недобри!

— Какви?

— Краде!

— Немаме черно на бело — викат настоятелите.

— Нема и да имате, като не стъпвате в черква... Влезте — казвам — в черквата и ще видите! Той е съблякъл ризата на света Богородица, дето ѝ беха дали, отрязал ѝ е тантелите и накичил с тях престола на жена му, дето се продават свещите! На Исуса Христа е турил една кърпичка за нос, заиглена с кабърки в челото! На Три светители през очите е метнал един потник, запушил им е очите да не гледат какво се върши в черквата. По-напред — казвам, — като стъпи човек на вратата на черквата, и светците всичките го гледат в очите, гледат, значи, кой влиза и излиза и държат сметка! А тоя сега на всичките им е запушил очите да го не гледат, като краде!

— Верно бе! — казват. — Ние да не забележим. Пълномощен си да го проследиш!

И аз следя: подариха на черквата две бравчета.

— Дядо Вранко — питат настоятелите, — какво да ги правим? Кой да ги гледа?

— Хванете ги, занесете ги при хоремаг и ги продайте на търг. Както си е редно.

Рипна Бъклара.

— Няма — кай — да ми се бъркате в работата! Аз имам едно шиле и двете черковни — стават три. Както ще паса мойто си, тъй ще гледам и черковните, а пък есен, като станат едри, ще ги продадем на живо тегло, за да паднат повече пари!

— Ашколсун, Маньо! Добре!

Стана есен, срещнах Маня и го питам:

— Какво станаха шилетата? Хвана ли пари?

— Попът ги закара — вика — в баните, там ги е продал и парите си ги е завел по книгите.

Когато дойде попът, влязох при него в олтара. Бъклара вънка пее, ама като чуе, че приказваме, спира да пее, за да разбере какво.

— Попе — казвам, — колко пари фанахте от шилетата?

— Кой шилета?

— Тия, дето си ги продал, черковните!

— Нема такова нещо! — сепна се попът. — Кой ти каза?

— Певецът!

— Абе той — казва — миналия път ме пита какво да направи с шилетата, но аз му казах да ги обяви на търг. Сетне, като го попитах какво е направил, каза ми, че нямало желателни за търг и ги спазарил по доброволно съгласие, едното за седем лева, другото — за пет.

— Попе — казвам, — тоя човек ме съмнява! Нека да махнем жена му от домакинството. Да няма вземане-даване с дарове и с пари, а певецкото да си е негово.

— Ще се разсърди — вика попът — и ще напусне.

— Няма да напусне. Той е алчен.

— Щом е тъй — намерете нов епитроп, ала от Нова година!

Казах на настоятелите — съгласни. Срещу Нова година подучих ги да вземат от Бъклара ключа на черквата, но той не го дал.

— Защо ви е ключът? — попитал.

— Като настоятели — рекли — искаме да извършим една проверка.

— Не мога да ви го дам! — развикал се Маню. — Аз ви не признавам за нищо! Ключа мога да предам само на архиерейския наместник.

— Тоя щурак — викат ми настоятелите — няма да ни даде ключа. Трябва да се бием.

Уча ги:

— Няма защо да пощурявате и вие като него. Има си ред. Идете — казвам — в общината да ви откъснат два листа, ей толкова дълги и толкова тесни, вземете и лепило от магазинера, восък аз ще ви дам,

печатът ви е в ръцете — ще запечатите черквата и ще напишете върху запечатката: „Черквата е в ревизия.“ Да видим ще посмее ли да отвори.

— Луд е — казват. — Ще отвори!

— Още — викам — по-добре! Тогава ще има работа с прокурора!

На утринта дойде попът. Бях в хоремаг.

— Ей — казвам, — попе, ти асьл като поп: дойде тъкмо на уреченото време!

— Свършихте ли с Бъклара?

— Бъклара не дава ключа и ние запечатихме черквата.

— Хайде бе! — взе да се смее попът. — Я ела да я отпечатим!

— За отпечатването ще я отпечатим, ала трябва да направиме и проверка. Опис!

— Че какво има — вика попът — за описване? Иконите са вътре. Чашата е вътре, библиотеката си е на място, остава само сандъкът с даровете. Ако е за тях — описвайте!

Изнесоха настоятелите сандъка с даровете и започнаха да описват — гащи, кърпи, подарени от жени, имаше бая подарък. Като свършиха описа, казвам на настоятелите:

— Оня ден падна една престилка, тъкана престилка от домашен плат — дар на света Богородица. Не виждам тая престилка! Я запитайте Маня къде е престилката?

— Маньо — викат, — донеси престилката!

— Коя престилка? — сепна се Маню.

— Ами оная, дето паднала онзи ден.

— Туй — казва — вие си го вадите от вас! Няма такава престилка!

— Маньо — казвам, — леля Тръндафила беше там, като я окачиха престилката на Богородица, я бях там, мойта баба беше там! На магазинера жената я видя... Как така?

— Кой какво е видел, аз не знам! Важното е, че аз не съм я видел.

— Я попитай — казвам — жена си да не би да ѝ се е харесала престилката и да я е прибрала, а пък на тебе не е казала?

Затърси той жена си да я пита.

Викам на настоятелите:

— Ако е майстор и хитър, ще пита жена си и ще се върне да ни каже, че наистина жена му е взела престилката, като е смятала да си я плати, само че си е забравила да каже... Ще мине — казвам — през тая вратичка, дето му отворихме, ако пък е серсемин — ще си затвори вратата сам и ще се набута в капана.

Върна се Маню.

— Е-е, Маньо, какво?

— Абе я нали ви казвам: нема такава нещo! Вие го измислихте, за да ме очерните!

— Абе — вика му Насо, настоятелят — може ли десет души да измислят едно и също?

— Ако тия десет души са — вика — кьорави, кой им е крив?

— Браво бе, окат! Като си — казвам — толкова окат, я ми ти кажи какво направи с двете шилета, черковните? Кому ги даде?

— Дадох ги едното за седем лева, другото — за пет, всичко дванайсет и са парите — кай — у попа заведени!

— Има свидетели, че си ги пазарил за четиресет лева, а не за дванайсет!

— Може да съм ги пазарил за четиресет, ама не двете, черковните, а трите, заедно с мойто си шиле.

— Трите — за четиресет, значи разделено на три, за черковните се падат двайсет и шест лева, а не дванайсет!

— Мойто — вика — беше по-дебело.

— А че как стана по-дебело, като ги пасе с една пръчка? Как?

— То си е — кай — до шиле бе! Не е само до паша, то е и до джинс! Какво съм аз крив, че на моето шиле джинсът му излезе по-добър?

— Как не те е срам: събрали сме се, дето се вика, светият синод на тая черква, а ти ни лъжеш в очите, че си продал шилето заедно с черковните? Ти — казвам — твойто шиле си го дал на Къркелана, та го е заклал и опекул на дападжиите, дето му караха камъните за къщата. Мислиш, че ние спим! А пък черковните си ги дал на горския, та ги е закарал с камиона! Може да си му ги дал за дванайсет лева, ама защо? За да маркира на зет ти греди! Къркелана може да потвърди. Твойто шиле е опекул той на дападжиите, а черковните — на горския.

— Стига! — вика попът. — Ясно! Да не събираме тука цялото село. Предай ключовете, Маньо!

Не ги даде, ами ги фърли.

— Ето ви ключовете — казва, — ето и оставката!

С уволнението, значи, се приключи.

Имаше сватба тоя ден. Като венча попът младоженците, ми казва:

— Хайде, дядо Вранко, да отидеме в дома на младоженците на гости.

— Не съм канен!

— С мене ще вървиш! От десет години си клисар. Станал си, дето се вика, половин поп! — смее се попът.

Като тръгнахме към младоженците и си вървиме в пътя, викам му на попа:

— Попе, знаеш ли ти какво съм намислил! Бъклара ме набеди, че съм откраднал иконата на свети Димитър, и върху мене остава едно петно, дето се не изпира нито с тупалка, нито със сапун. Очерни ме той, а пък аз, за да бъда оправдан, ще заведа едно дело да го съдим за открадените дарове. Когато се назначи делото пред общинския народен съд, тогава ще разгласим по радиоточката, който е подарил през Манювото време дарове — да каже какви и тогава да можем да направим цялата сметка на завлеченото.

Попът спря на средата на пътя.

— Аман! — вика. — Дядо Вранко, само тая работа недей!

— Защо бе, попе? Той като може да черни, аз не мога ли! И аз ще го очерня, та Марица да не може да го измие!

— Аман-заман! — замоли се попът. — Ако ми имаш уважението, няма да го правиш! Ще стане черквата резил! Те и без това са ни турили на око!

— Черквата не е краднала, за да я правим резил! Краднал е питропът!

— Дума да не става! — развика се попът. — Дума да не става! Ако искаш проверка да се направи, ще съставим вътрешна комисия да провери, ще го начетем и — край! Какво съм аз виновен, че той е крал!

Сепна се някак си попът и на сватбата — без кеф. Тъпани, гайди, ала той без кеф. Излязохме от сватбата, а Бъклара чака попа да си му даде заплата.

— Попе — казвам, — никаква заплата! Заплатата му е под запор! Маню вика:

— Попе, парите! Парите или — не знам!

Аз му викам:

— Никакви пари! Или аз ще правя каквото знам!

Намери се сиромахът поп между два огъня, ала моят му се видя по-опасен.

— Маньо, черквата няма в момента никакви пари и не мога да ти платя заплатата.

Маню вика:

— Ами от ливадите парите? Ами от свещите?

— Те са по други параграфи — вика попът.

— Ти — казвам, — попе, защо цепиш на Маня басма, та му не кажеш направо, че заплатата му е под заповор!

Кипна тогава Бъклара и вика на попа:

— Аз — казва — ще горя с две заплати, но и твоят черга ще подпала, отче, хубаво да знаеш!... — И си тръгна.

Попът се уплаши, затича се и го настигна и взеха нещо да се препират зад дуvara. Наперих ушите да схвана, ала съм глух, слабо чувам и не чух. Като се върна попът — лицето му се нацяло изменило. От червено станало на бяло.

— Какво та — казвам — уплаши тоя?

— Писал е — кай — на архиерейския наместник.

— От едно писане толкова дерт? Той нека да пише, ще пишем и ние, че да видим кой ще надвие!

Огледа се попът наляво и надясно, а че ме запитва:

— От много време си вече клисарин — не си ли мераклия да те повишиме за епитроп?

Толкова време се говори за нов епитроп, попът дума не отвори, а сега изведнъж: „Ставаш ли епитроп?“

— Попе — казвам, — ще си помисля!

— Мисли — казва — и дано света Богородица та просветли да не ровиш — казва — около светата църква!

Сега седиме вкъщи с бабата и мислиме кое ще бъде по-доброто: да ровя ли докрай, или да стана епитроп?

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.